

Uppe,

ROMANAS

vesk

mane

namo

TYTO ALBA

PASAULINIS
BESTSELERIS

ELEANOR SHEARER

ELEANOR SHEARER

*Upe,
vesk
mane
namo*

ROMANAS

Iš anglų kalbos vertė
Rūta Tumėnaitė

VILNIUS 2023

Eleanor SHEARER
RIVER SING ME HOME
Headline Review, London, 2023

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt.

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama ši kūrinių, esančių bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

Copyright © 2023 Eleanor Shearer

The right of Eleanor Shearer to be identified as the Author of the Work has been asserted by her in accordance with the Copyright, Designs and Patents Act 1988.

First published in 2023 by Headline Review, an imprint of HEADLINE PUBLISHING GROUP

© Jesús Sotés @ The Artworks, viršelio iliustracija

© Yeti Lambregts, viršelio dizainas

© Rūta Tumėnaitė, vertimas į lietuvių kalbą, 2023

© „Tyto alba“, 2023

ISBN 978-609-466-780-0

Salos žemė buvo derlinga, bet joks augalas neįleisdavo gilių šaknų. Užeidavo uraganai ir išraudavo net tvirčiausius medžius; o kai užėjo baltieji žmonės, jie išplėšė vaikus iš motinų glėbio. Taip išmokome gyventi be vilties. Vienintelis tikras dalykas mums atrodė netektis.

Daugelis mūsų jau buvome praradę vienus namus. Tie namai – tai gilios šaknys ir protėviai, įaugę į istoriją. Tos šaknys mūsų neišgelbėjo. Tos šaknys supuvo vergų laivų triumuose, tamsoje ir purve. Nelabai ką liko sodinti naujajame pasaulyje, o ir tai, kas liko, pasiglemžė baltieji žmonės. Tad mėginome gyventi tik salos paviršiuje. Sodinome cukranendres, bet nieko nesodinome sau. Kai gimdavo kūdikis, motina nususukdavo, kad nereikėtų pažvelgti jam į akis.

Mėginome kažkaip ištvirti tokį pusiau gyvenimą, gyvenimą be praeities ar ateities, bet nesibaigianti mūsų dabartis kažkokiu būdu išsitęsdavo, nusidriekdavo laike, kol mūsų gyvenimai vėl įgydavo judesio ir spalvų. Naktimis pašnibždomis pasakodavome vaikams istorijas apie senuosius savo gimtinės dievus tokia kalba, kurios baltieji nesuprato.

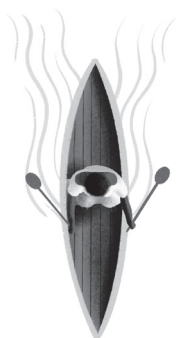
O uraganai vis tiek užeidavo. Vaikus vis tiek atimdavo ir paroduodavo užjūriuose. Bet juose jau tūnojo mažytė sėkla, tarsi kito gyvenimo aidas.

Niekas neįleisdavo gilių šaknų. Bet tas, kas nesileido gilyn, plėtėsi į šalis, kirto vandenynus, prasirausė į gretimas salas, kur

kiti irgi mėgino, bet neįstengė gyventi be prisiminimų apie vakarykštę dieną arba minčių apie rytojų.

Tas, kas neturi šaknų, miršta. Daugelis mūsų tikrai mirė nuo baltųjų rankos arba vidudienio saulėkaitos. Žemė prisigėrė mūsų kraujo, šaknys mito mūsų kūnais. Šaknys tapo tvirtos. Negilios, bet tvirtos.

Vis dėlto šiame naujame pasaulyje buvo vilties.

Barbadosas

1834 m. rugpjūtis

1

BUVO PATS TAMSIAUSIAS NAKTIES LAIKAS, o Rachelė bėgo. Šakos draskė odą. Paukščiai čirkšdami spruko nuo smarkių jos žingsnių. Žemė buvo klampi ir nelygi, pažliugusi nuo neseniai praūžusių liūčių, ji slystelėjo ir skaudžiai užsigavo į šiurkšnią palmės žievę. Susmuko ant žemės, kur ropinėjo skruzdėlės, šmirinėjo vabalai, o nematomi kirminai rausėsi po žemę. Vos gaudydama kvapą, ji traukė į plaučius sunkų, tvankų orą. Jautė liežuviu jo drėgnumą, sumišusį su aitriu jos pačios baimės prieskoniu.

Ką ji padarė?

Atsigręžė atgal. Tamsoje dunksojo Providenso plantacijos malūno kontūrai, jo sparnai kėtojosi į šalis lyg keturi nusmailinti durklai, įrėžę rūstų kryžių danguje. Siaubas sugniaužė jai gerklę, tarsi malūnas turėtų akis ir galėtų pašnabzdėti prižiūrėtoju, ką matęs.

Dar nevelu. Ji dar galėtų grįžti, perlipti sieną ir nusėlinti per laukus, pusiau užsodintus cukranendrėmis, kur žiojinčios duobės laukė jaunų žalių stiebų. Galėtų grįžti į savo namelį, vieną medinuką iš daugelio, ir išsitiesti ant demblio, nuširusio per

keturias dešimtis naudojimo metų. Galėtų laukti aušros ir dar vienos darbo dienos...

Ji pašoko ant kojų ir vėl leidosi bėgti. Kojos nešė gilyn į dūluojančius miško šešėlius.

Jai gelė krūtinę. Ji norėjo sukniubti, bet negalėjo, kūnas neprašomas nešė ją kuo toliau nuo Providenso. Kiekvienas šakelės trekstelėjimas aidėjo lyg šūvis, nendrinių rupūžių kurkimas pavirto tolimais paieškos būrio šūksniais. Ji privalo nesustoti ir bėgti.

Vienai viena, murzina, mirtinai išvargusi, kamuojama vienintelio klausimo –

Ar tai ir yra laisvė?

Tuščias miškas. Ir ji bėganti bei paklaikusi iš siaubo. Ar to jie tikėjosi visą tą laiką?

Dieną prieš tai visi Providenso vergai susirinko prie šeimininko namo. Jų jau laukė būrys baltųjų žmonių akmeniniais veidais – šeimininkas raitas ant žirgo, šalia jo prižiūrėtojas, ant namo laiptų – šeimininko žmona ir trys vaikai. Baltieji spoksojo į vergus. Vergai atsakė tuo pačiu.

Visi jie žinojo, kas tuoj nutiks. Kai kurie vergai net šypsojosi. Rachelė buvo tarp nesišypsančių. Ji jau buvo pakankamai nugyvenusi, kad atsimintų laikus, kai pasklisdavo gandai apie vergovės galą. Ji tol nepatikės, kol savo ausimis neišgirs iš paties šeimininko lūpų.

Plinkanti šeimininko kakta kaitroje blizgėjo nuo prakaito. Žirgas paragintas žingtelėjo pirmyn, o Rachelei prieš akis šmėstelėjo jo žmonos veidas, kietai sučiauptos lūpos, slepiančios sunkiai tramdomą panieką. Nuo šio vaizdo Rachelės ryžtas labiausiai susvyravo. Ji drįso tikėtis.

Šeimininkas kalbėjo trumpai. Jis jiems pranešė, jog karalius paskelbė apie vergijos panaikinimą. Nuo kitos dienos įsigalioja naujasis Emancipacijos aktas.

Jie buvo laisvi.

Vieni žmonės pravirko. Kiti rėkė ir šoko iš džiaugsmo. Daugybė šaukiančių, prakaituotų kūnų – lyg upė, išsiliejusi iš kran-
tų. Šeimininkas ir prižiūrėtojas veltui rėkavo nurodymus, kurių per triukšmą niekas negirdėjo. Galų gale šeimininkas pasileido raitas per minią, kad jie vėl nutiltų. Žirgo kanopos spyrė vienai moteriai į galvą, ir ji iškart krito negyva. Bet mirė laisva.

Tai dar ne viskas, pasakė šeimininkas. Nuo šiol jie nebėra vergai, bet jo pameistriai. Pagal įstatymą jie turėsiantys jam atidirbti šešerius metus. Jie negali pasišalinti. Saulei patekėjus, Rachelė ir visi kiti grįš į laukus ir baigs sodinti cukranendres. Paskui prižiūrės jas iki kito derliaus nuėmimo, ir dar kito. Šešeri metai kirtimo, sodinimo ir vėl kirtimo.

Jie toliau gyvens kaip gyvenę, tik dabar tai bus vadinama laisve.

Minioje pasigirdo grėsmingas švilpimas. Prižiūrėtojas stvėrėsi ginklo, kurį nešiojosi ant peties. Šimtai porų akių sekė jo rankos judesį. Šeimininko žirgo šnervės pūtavo, vadelės įsitempė.

Švilpimas liovėsi, minia nuščiuvo.

Rachelė tylėdama išklausė žinių apie netikrą laisvę. Metų metus ji gyveno amžinoje prieblandoje. Tų, kuriuos mylėjo, seniai nebėra. Jos gyvenimas susitraukė iki plantacijos dydžio, nesibaigiančio juodo darbo ir ilgais šešėliais virtusios praeities. Taigi, čia buvo kažkokios prasmės. Laisvė yra tuštuma, o ją užpildyti tegali cukranendrės.

Tą naktį viskas buvo taip pat. Žemė, įsirežusi į nugarą. Liesos, gyslų išvagotos rankos ir kojos. Namelis, atsiduodantis pe-

lėsiu. Jos laukė darbo dienos, gyvenimas atrodė tvarkingai suartas kaip tos vagos lauke.

Ji užmigo ir susapnavo savo motiną. O gal tai buvo motinos siluetas, apgobtas šilumos ir gerumo kontūrais. Ji neprisiminė savo motinos.

Motina buvo priešais ją, bet Rachelė kažkaip žinojo, kad ji čia ir yra, ir nėra. Buvo kažkur toli už jūros. Ji buvo gležna lyg dūmas. Ir negalėjo ilgiau pasilikti.

Motina ištarė vardą, ir Rachelė žinojo, kad tai jos vardas – vardas, kuris buvo jai skirtas, kol kažkoks baltasis nepavadino jos Rachele. O ką baltasis duoda, visada gali atsiimti. Bet tas kitas vardas priklausė jai. Rachelė jį pakartojo. Skiemenys keistai skambėjo burnoje, bet gomurinis garsas vibravo per visą kūną ir teikė stiprybės. Ji galėjo atsistoti ir išsitiesti visu ūgiu. Jautė malonų tvirto ir galingo savo kūno svorį.

Motina atsitraukė ir ėmė tirti, lašas po lašo, kol susigėrė į žemę sau po kojomis. Kai jos nebeliko, dirva tviskėjo tamsiu, sodriu raudoniu.

Rachelė pabudo visiškoje tamsoje – paklaikusi, tirtanti ir išpilta prakaito, o jos kūnas niekaip nerado ramybės. Jis judėjo prieš jos valią, judėjo vedamas vien gyvuliško instinkto, iššliaužė iš trobelės, išsitiesė visu ūgiu ir metėsi lauk iš Providenso tiesiai į naktį.

Miške Rachelė vėl klausė savęs: ar tai ir yra laisvė? Baisus gyvenimo pertrūkis, kūnas, verčiamas bėgti, protas, paralyžiuotas siaubo ir galintis tik stebėti dalykus, kurie nepaklūsta jo valiai?

Medžiai neturėjo ką atsakyti. Jų lapai kuždėjosi vėjyje, ir Rachelė įsivaizdavo, kaip jie šaiposi iš jos –

O kas dabar?

Jos kūnas judėjo, nebepakludamas protui, vedamas savo paties desperatiškos valios.

Ji toliau bėgo.

Tą naktį be mėnulio Rachelė negalėjo susigaudyti, kiek praėjo laiko, tačiau iš deginančio skausmo kojose suprato, kad bus keliovusi valandą ar daugiau, o tada kažką išgirdo. Taip silpnai, kad iš pradžių pamanė, jog vaidenasi. Kažkas dainavo.

Ji išvydo šviesos taškelį, mirguliuojantį tarp dviejų medžių kamienų. Iš lėto prislinko arčiau, galvoje knibždėjo mintys apie vaiduoklius ir nakties dvasias. Tačiau kai dainavimas, lydymas būgnijimo, sustiprėjo ir mišką užliejo garsai, jos baimė atslūgo. Tai buvo džiaugsmingi, žmogiški garsai, kurie įtraukė ir ją.

Proskyna. Ankštas plikos žemės ratas tarp medžių. Jo centre dešimtys žmonių šoko aplink spragsinčią ugnį, dar daugiau mindžikavo pakraščiuose. Šokėjų rateliui sukant pro šalį, Rachelė girdėjo skirtingų žodžių ir melodijų nuotrupas, suplaukiančias į viena. Girdėjo anglišku žodžių, bet taip pat ir kitų kalbų, senesnių kalbų, kurios bylojo ne jos ausims, bet smelkėsi iki pašaknų.

Rachelė stovėjo šešėlyje ir stebėjo. Jai teko dalyvauti šokiuose, kai buvo jaunesnė, ne tokia kaip dabar. Tie šokiai visada įsiterpdavo į plantacijos gyvenimą. Jie vykdavo vergų kaimelyje arba artimiausio miestelio turgaus aikštėje. Bet kuriuo metu galėjo pasirodyti baltaodis praeivis arba šeimnininko veidas didžiojo namo lange, primindamas visiems dalyviams, kad jų džiaugsmas nėra beribis ir negali peržengti vergovės ribų. Proskynoje kibirkščiavo kitokios rūšies magija. Šokėjai, netrukdomi smalsių akių, galinčių išsklaidyti burtus, judėjo lengvai ir gracingai.

Atkakli būgnų jėga traukė Rachelę vis arčiau, į šviesą. Ji pajuto, jog atsidūrė tarp daugybės kitų kūnų, linguojančių pagal ritmą. Ji ėmė trepsėti koja ir niūniuoti savą melodiją.

Kažkokia moteris ištiesė ranką, subolavo plačiai išplėstos jos akys, kurių centre tviskėjo laužo šviesos ratilai. Sugriebė Rachelę už riešo.

Ji išgiedojo paliepiamą žemu ir melodingu balsu.

– Šok!

Rachelė pasijuto įtraukta į minią. Akimirksniu prarado bet kokį savasties pojūtį. Ji nebeturėjo nei pabaigos, nei pradžios, nei kraštų, nei ribų. Visas jos kūnas ištirpo ritme. Šokis raibuliavo minioje lyg ratilai vandens paviršiuje, ir Rachelė atsidavė muzikai.

Visi skausmai jos kūne atlėgo. Ji iš visų plaučių užtraukė dainą, kurią nė nežinojo nešiojanti savyje. Kažkas laikė Rachelę už rankos; ji pati sugriebė kažkieno kito ranką, o tas kitas – dar kito. Liepsnoms strykčiojant į padangę, Rachelei atrodė, kad ji mato ištisą grandinę rankų, kylančių į dangų, žmonių eilę, nusidriekusią laike ir erdvėje, jungiamą vieno ir to paties būgno ritmo.

Kai išblėso paskutinės žarijos, šokiai liovėsi. Jau pamažu brėško, pro medžius ėmė skverbtis pilkšva šviesa, ir tekanti saulė išsklaidė juos sujungusių burtų likučius. Žmonės ėmė skirstytis, dauguma pasuko vakarų kryptimi, nugara į saulę, jie traukė atgal į plantacijas. Lūkuriuodama proskynos pakraštyje, tarp dviejų plačiašakių ąžuolų, Rachelė akimirką svarstė, ar ir jai nenuėjus jiems iš paskos. Galbūt Providense dar niekas nebus pastebėję jos pasišalinimo. Bet ji dvejojo per ilgai. Netrukus visi buvo išsi-skirstę, ir ji liko viena. Ji patraukė rytų link, atgal į mišką.

Jautėsi išvargusi nuo bėgimo ir nuo šokių. Gėlė visą kūną. Teko sulėtinti žingsnį. Pirmojo pabėgimo siaubas pamažu perėjo į savotišką kvaitulį, ir ji pažvelgė aukštyn, kur pro medžių lają matėsi dangus. Tamsa buvo kur kas lengviau pakeliama – joje buvo kai kas slėpinga, tarsi naktis galėtų slėpti daugybę galimų pasaulių, į kuriuos panorėjęs bet kas gali ateiti ir išeiti, nes tarp jų nėra jokių ribų. Saulės šviesa priminė begalinę dienų seką, nesustabdomą laiko tėkmę, kuriai Rachelė vergavo visą savo gyvenimą.

Ir vis tiek tas klausimas nedavė jai ramybės –

O kas dabar?

Jame tilpo nuovargis, neviltis. Ji pabėgo iš Providenso, gyvenama vien išlikimo instinkto. Dabar ji be tikslo klaidžiojo po atžalyną; nesimatė jokio išminto tako, tad ji vis užkliūdavo už styrančių šaknų. Galvą skėlė iš troškulio, rankos ir kojos apsunko, bet kūnas ją nešė į priekį, tolyn nuo Providenso. Be minkšto jos pėdų dunkسėjimo į pliką žemę girdėjosi tik varnėnų, skraidančių jai virš galvos, čirškėjimas.

Ji užkopė į neaukštą kalvą. Pasiėkus viršūnę, staiga prieš akis atsivėrė jūra. Nuo apačioje plytinčio vaizdo Rachelė sustojo kaip įbesta. Ji priėjo salos ribą.

Tekančios saulės spinduliai mirko vandenyje ties horizontu. Pilko dangaus fone jūros mėlynė, išmarginta blyškiai auksinės saulės šviesos, atrodė pribloškiamai. Jos spalvų pliūpsnis išsklaidė baimės tumulą, nuo vakar gniaužusį Rachelės gerklę. Ji pajuto ramybę, tarsi būtų panirusi į švelniai dūžtančias bangas.

Visą gyvenimą jai niekas nepriklausė, net vaikai, kuriuos ji išstūmė iš savo įsčių. Jos pasaulis buvo įkalintas tarp Providenso sienų, kurio ribas sergėjo prižiūrėtojo botagas, tad atrodė, lyg nėra nieko, kas nepriklausytų baltiesiems žmonėms. Bet štai

jūra. Neaprėpiama, niekam nesilenkianti ir nepriklausanti, nes argi kas nors galėtų ją savintis, net ir baltieji? Kad ir kiek jie mėgintų ją sugriebti, jos vandenys ištekėtų pro pirštus ir subėgtų atgal į gelmę.

Plantacijoje Rachelė visada buvo verčiama jaustis maža. Matydama priešais save jūros platybę, ji jautėsi maža, tik kitaip – ne mažas žmogus, bet maža ją supančios aplinkos dalelytė. Panardinta į beribę jūrą. Tai buvo kitoks mažumas, kuriame slypėjo laisvė, jaudinantis suvokimas, kad ji pati yra pasaulyje, o ne vien eina pro jį baltojo žmogaus žingsniu.

Ir vėl galvoje tas klausimas –

O kas dabar?

Šį kartą jis buvo kitoks – žvelgė į priekį, tolyn, už vandens. Nesigrežiojo atgal, ar kas nors jos nesiveja.

Jos plaučiai atsivėrė; ji vėl galėjo kvėpuoti. Jos žvilgsnis nuo horizonto nuklydo prie kalno šlaito. Iš pirmo žvilgsnio jis pasirodė negyvenamas. Ir vis dėlto...

Ji pasilenkė į priekį, dengdama akis nuo saulės. Jai pasirodė, kad tarp medžių, maždaug ties kalvos viduriu, mato nuožulnų trobelės stogą.

Tada šiurkščios rankos stvėrė ją iš už nugaros, o ant galvos užmovė maišą, trenkiantį dūmais ir drėgna žeme.

2

PROVIDENSE BUVO ŽMOGUS, kuris mėgino pabėgti. Kito tokio Rachelė nepažinojo. Aišku, žmonės pasikalbėdavo apie bėgimą – naktiniai šnabždesiai ir tylus murmėjimas, lėtai sliūkinant iš laukų, – ir visada sklandė gandai apie kažką, kuris pažinojo kažką iš kitos plantacijos, kuris tą padarė. Tačiau Barbadosas buvo mažas ir tankiai apgyvendintas. Jei ir pabėgsi, kur tu dėsiesi, kad šunys neatsektų iš paskos?

Taigi visą vaikystę Rachelė galvojo, kad pabėgimas yra neįsivaizduojamas dalykas – pernelyg abstrakti mintis, todėl neįgyvendinama. Tai atrodė neįmanoma, kol staiga tapo įmanoma. Vieną rytą atsikėlę jie jo neberado. Rachelei tada buvo dešimt.

Jis buvo vardu Atlasas. Uždaras žmogus – tylus, nuo tada, kai neteko žmonos, kurią pardavė kartu su jo kūdikiu jos iščiose. Rachelė niekada negirdėjo jo kalbant apie pabėgimą. Jis tiesiog ėmė ir tyliai pradingo.

Visą dieną plantacija atrodė kitokia. Ją juosiančios sienos atrodė silpnesnės, o virš galvų siūbuojančios cukranendrės – nebe tokios aukštos. Vyrai ir moterys išsitiesė visu ūgiu. Kažkas jų akyse kibirkščiavo. Prižiūrėtojas ir jo meistrai tai pastebėjo

ir sunerimo, taigi smarkiau paleido į darbą botagą. Ir baltieji, ir juodieji pajuto, kad pasaulis gali pasikeisti, kol Atlasas temstant nebuvo parvilktas atgal, su kraujuojančia žaizda ant blauzdos, į kurią dantis suleido šuo. Pertrūkis numatytoje tvarkoje tebuvo laikinas, Rachelė tada suprato, kad jie gali pabėgti, bet negali pasislėpti. Jų kūnai visada sugriš, gyvi ar mirę, į Providensą.

Atlasui už bausmę nupjovė nosį. Į žaizdą pateko užkratas, ir jis mirė, o iš dviejų veide žiojinčių skylių sunkėsi bjaurūs pūliai.

Šis prisiminimas – apie Atlasą, jo pabėgimą ir grįžimą atgal, baisią jo kančią – atgijo, kai Rachelė ėmė žiaukčioti nuo šiurkščios maišo drobės, spaudžiančios nosį ir burną. Įdiržę delnai tvirtai laikė jos riešus – ji negalėjo grumtis, tik sukioti galvą į šalis ir spardyti žemę savo geliančiomis pėdomis. Ji nesuvokė, kur tos rankos ją tempė – pirmyn, atgal, o gal mėgino perplėsti pusiau. Bandė surikti, bet jai užkando žadą, be to, o kas gi ją išgirstų? Kas ateitų į pagalbą? Ji, kaip ir Atlasas, pamėgino padaryti neįsivaizduojamą dalyką, o dabar reikia atkurti tvarką pasaulyje.

Ji nebejudėjo, rankos tvirtai ją laikė. Iš baimės Rachelės alsavimas ėmė trūkčioti. Kažkaip sumojo, kad yra patalpos viduje – nors nematė sienų, bet jautė, kaip jos slegia.

Buvo tylu. Gnaužtai tvirti lyg geležis. Iš baimės mėgino muisytis, tačiau bergždžiai, kad ir kaip stengėsi, negalėjo išsilaisvinti.

Pro savo pačios širdies dunksėjimą Rachelė išgirdo tylius žingsnius.

Moters balsas – gilus ir visai čia pat – ištarė:

– Na?

Vyro balsas atsiliepė šalia Rachelės ausies.

– Mes ją rado prie miško.

– Bėglė? – paklausė moteris.

Vyras nieko neatsakė.

Rachelė liovėsi priešintis. Ji net liovėsi kvėpuoti. Jos gyvenimo eiga nuo jos nebeprisiklausė. Ji laukė.

Moteris tarė:

– Leisk man į ją pažiūrėti.

Maišas buvo numautas nuo jos galvos taip pat staigiai, kaip ir užmestas, Rachelė ėmė markstyti, mat pro atviras duris jai tiesiai į veidą spigino saulės šviesa. Jie buvo namelyje, mažame ir niekuo neišsiskiriančiame, kokių pilna visuose Providenso vergų kaimeliuose. Bet kažkas čia buvo ne taip. Kvapas ne toks kaip Providense, kur viskas atsidavė saldžiomis cukranendrėmis ir žiauria neviltimi. Iš lauko dvelkė šviežias, sūrus oras. Rachelė ištiesė kaklą ir pamatė, kad ją laikančios rankos tamsios kaip ir jos.

Priešais Rachelę stovėjo aukšta moteris labai trumpai kirptais plaukais. Jos oda buvo lygi, be raukšlių ir amžiaus požymių, bet kažkas jos akyse išdavė, kad ši moteris nugyveno daug metų.

Moteris žiūrėjo į Rachelę. Jos žvilgsnis buvo aštrus, net kiaurai veriantis. Rachelė jos akivaizdoje pasijuto nuoga, susitraukusi iki menkiausių savo esybės dalelių.

– Tu bėga?

Rachelė nediršo prasižioti.

Moteris nužvelgė Rachelę, atidžiai apžiūródama kiekvieną jos kūno dalį. Iš lėto linktelėjo.

– Paleisk ją.

Rankos padarė, kaip liepiamos. Rachelė pajuto, kad kojos

jos nebelaiko, ir susmuko ant grindų. Ji pakėlė akis į tą aukštą moterį, kurios veidas atrodė bejausmis, lyg iš akmens.

Moteris suėmė rankomis Rachelės smakrą. Jos delnų oda buvo šiurkšti, sudiržusi, o pirštai vėsoki.

– Aš žino, kodėl tu čia.

Rachelės balsas buvo tylus, beveik kuždesys.

– Ką nori pasakyti?

– Aš tai mato tavo veide. Tavo vaikai. Tu nori juos surasti.

Į namelį prigužėjo vaiduoklių. Visi prarastieji Rachelės vaikai, tūnantys patamsiuose. Jai nereikėjo nė galvos pasukti, ji ir taip juos matė. Žinojo, kad jei tik pamėgins tiesiai į juos pažvelgti, jie išnyks. Daugybę metų jie buvo šalia, matydavo juos akies krašteliu arba prieš pat panirdama į miegą.

Ji suskaičiavo juos po vieną. Iš viso vienuolika vaikų.

Michėjas. Aukštas ir tvirtas. Atimtas iš jos nesulaukęs nė dešimties, nes jie žinojo, kad galės prakišti jį kaip vyresnį su pačia pirmąja partija vergų turguje.

Merė Greisė. Daugiau neištarė nė žodžio po tos nakties, kai prižiūrėtojas patykojo jos laukuose. Ją pardavė, nes jos nebylumą palaikė ženklui, kad ji nepataisomai sugadinta. O kokia gi nauda iš nebylaus vergo, kuris negali pasakyti *taip, pone, ne, pone*, ir *bus padaryta, pone*.

Mersė. Beveik tokio pat ūgio kaip Michėjas, irgi parduota dar visai vaikas – vos tik jie įžiūrėjo joje „veislinę išvaizdą“.

Samuelis. Mirė nuo karštinės iškart, kai jam sukako dveji.

Kitė. Mirė penkerių nuo tos pačios ligos.

Čerė Džeinė. Paimta dirbti šeimnininko namuose dėl medaus spalvos odos. Rachelė ją matydavo tik probėgšmais – va-

žiuojančią vežimu su kitais namų vergais į turgų arba pilančią vandenį iš kibiro pro virtuvės duris. Vieną dieną net ir šių atsitiktinių pamatymų nebeliko. Čerė Džeinė dingo.

Tomas Augustas. Mažiukas. Nepastebėtas. Gyveno su ja ilgiausiai iš visų, iki sukako keturiolika, kai galop jie susizgribo, kad jis beveik jau vyras. Paėmė bambėdami, kad negaus už jį didelės kainos.

Ir dar buvo bevardžiai. Vienas, kuris gimė atbulas, aplink kaklą apsvijusia virkštele. Trys, mirę jos iščiose; kraujo kūdikiai, ištekėję iš kūno tiesiai į žemę.

Didžiulės, įdėmios jų akys smigo Rachelei į odą.

Ar tai tiesa? – klausė ji jų. – *Kad aš pabėgau dėl jų?*

Instinktas, kurio genama ji paliko Providensą, vis dar tūnojo joje lyg žvėris. Rachelė užsimerkė, pamėgino susikaupti, norėdama suprasti. Vaikų regėjimas to žvėries ne tik nenurmino, bet įaudrino taip, kad jo net kailis pasišiaušė. Pajuto, kaip įsitempia kojų raumenys, pavargę nuo bėgimo ir šokių. Net ir užsimerkusi matė veidus vaikų, kurie dar galėtų būti gyvi – Michėjo, Merės Greisės, Mersės, Tomo Augusto ir Čerės Džeinės.

Kai Rachelė atsimerkė, vaiduokliai dingo. Senoji moteris tebestovėjo priešais ją. Ji linktelėjo vyrui, stovinčiam už Rachelės nugaros.

– Nuo šiol aš ja pasirūpina, Gabrieli.

Rachelė atsisuko ir pamatė kresno sudėjimo vyrą, kuris nusilenkė tai moteriai.

Ši ištiesė ranką, jos krumpliai atrodė gumbuoti lyg medžių šaknys.

– Eime.

*Ji leidosi muzikos keliama į aukštybes, tolyn nuo palaidotų kaulų
ir senų prisiminimų. Sulig kiekviena nata skleidėsi nauja galimybė.
Nebuvo jokio iš anksto nulemto kelio.*

© Lucinda Douglas-Menzies

ELEANOR SHEARER (Eleanora Širer) – Anglijoje gyvenanti iš karibų migrantų šeimos kilusi rašytoja, kurią tarptautiniu mastu išgarsino tikrais įvykiais paremtas romanas „Upe, vesk mane namo“. E. Shearer tyrinėjo vergovės palikimą Karibų jūros regione, kalbino vietinius salų gyventojus, gilinosi į savo šeimos istoriją, o išgirsti pasakojimai įkvėpė parašyti knygą. Anot autorės, šiandien Karibai primena rojų, laikui nepavaldžią vietą, į kurią žmonės bėga nuo greito gyvenimo tempo. Tačiau po gražiu paviršiumi glūdi skaudi, didinga, įsiklausyti verta istorija.

Barbadosas, 1834-ieji. Skelbiama vergovės pabaiga, tačiau laimės šūksnius greitai užtemdo žinia, kad pagal įstatymą buvę vergai plantacijose turės atidirbti dar šešerius metus. Išsvajota laisvė tėra naujas tolesnės prievartos ir beteisiškumo vardas, todėl Rachelė supranta, kad vienintelė išeitis – bėgti. Ji ryžtasi rizikuoti ir pamėginti rasti penkis iš jos atimtus vaikus.

Ji nesustoja. Nuo saulėtekio iki saulėlydžio, per cukranendrių ir kavamedžių laukus, sraunius vandenį, tankius Britų Gvianos miškus, kaitros išdegtas Trinidado plynės. Michėjas, Merė Greisė, Mersė, Čerė Džeinė, Tomas Augustas – penki tarsi malda kartojami vardai, penki Rachelę persekiojantys veidai. Ji nebus laisva, kol jų neras. Rachelė nurims tik sužinojusi, kas jiems nutiko.

„Upe, vesk mane namo“ – istorija apie drąsą, pasiaukojimą ir tikrųjų namų paieškas. Tai veiksmo kupina kelionė į išsilaisvinimą.

„Jautrus romanas, šlovinantis motinystę ir moterišką stiprybę.“
– *The Observer*

„Įtraukiantis, gyvas pasakojimas. E. Shearer su pagarba ir atidumu verčia labai sudėtingą, per mažai tyrinėtą istorijos puslapį.“
– *The Guardian*

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt